

N:o 4.

Ank. till Riksd. Kansli den 8 Maj 1874, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af Fullmäktiges i Banken och Riksgäldskontoret framställningar i fråga om uppförande af nytt Riksdagshus å Helgeandsholmen äfvensom Riksbankens och Riksgäldskontorets förläggande till samma holme.

Vid 1872 års riksdag uppdrogs åt Fullmäktige i Riksgäldskontoret, gemensamt med Fullmäktige i Riksbanken,

a) att, sedan Fullmäktige satt sig i förbindelse med de vederbörande, hvilka i fråga om Helgeandsholmens ordnande samt om Kongl. Hofstallets förflyttning till annan lämplig plats böra höras, låta verkställa fullständig utredning, dels om kostnaden för en sådan förflyttning, dels huruvida ett mot ändamålet fullt svarande riksdagshus må kunna å Helgeandsholmen uppföras, samt om möjligheten och ändamålsenligheten att antingen i samma byggnad inrymma Riksbanken och Riksgäldskontoret eller ock för Riksbanken på annat sätt bereda lämplig lokal, antingen på Helgeandsholmen eller i dess granskap;

b) att låta uppgöra fullständiga ritningar och kostnadsförslag till Helgeandsholmens ordnande och bebyggande för ofvannämnda ändamål, dervid borde utredas kostnaden särskildt för uppförande af endast riksdagshus samt särskildt antingen för Bankens och Riksgäldskontorets inrymmande i riksdagshuset, eller för uppförande af bankohus på Helgeandsholmen eller annan lämplig plats;

c) att för frågans bästa möjliga lösning bereda tillfälle till täflan för dem, som vilja afgifva ritningar och förslag i ämnet, samt för sådant

ändamål utfästa lämpliga belöningar, bärande kostnaden så väl härför, som för öfriga i följd af Riksdagens åt Fullmäktige i detta afseende lemnade uppdrag föranledda utredningar, med hvad dertill hörer, bestridas till hälften af Bankens och till hälften af Riksgälds-kontorets medel;

d) att utreda om och i hvad mån samt under hvilka vilkor Stockholms stadsfullmäktige kunna vara hugade eller skyldige att deltaga i de med Helgeandsholmens ordnande förenade kostnader;

e) att, sedan ärendet sålunda erhållit all nödig utredning, till påföljande Riksdag inkomma med fullständiga förslag i ämnet samt i sammanhang dermed utreda på hvad sätt nuvarande riksdagshus äfvensom öfriga fastigheter, som i följd af dessa förslag icke vidare för sitt nuvarande ändamål behöfvas, må kunna ändamålsenligen för allmänt behof användas eller lämpligen föryttras; och anvisade Riksdagen för bestridande af de med ofvanberörda uppdrags fullgörande förenade kostnader till Fullmäktiges disposition ett belopp af Tio tusen riksdaler.

Vidare har Riksdagen sistlidna år beslutat, att Fullmäktige skulle, utan afvaktan af de pågående utredningarne, dels rörande Kongl. Hofstallets förflyttning till annan lämplig plats och kostnaden för en sådan förflyttning, dels af frågan om och i hvad mån samt under hvilka vilkor Stockholms stadsfullmäktige må kunna vara hugade eller skyldige att deltaga i de med Helgeandsholmens ordnande förenade kostnader, ofördröjligen vidtaga nödiga åtgärder för fullgörande af hvad uti punkterna litt. b) och c) af 1872 års Riksdags beslut i ämnet blifvit föreskrifvet, och, så fort ske kan, söka åstadkomma öfriga då beslutade utredningar; samt att, ehvad sistberörda utredningar hunnit bringas till slut eller icke, Fullmäktige skulle till innevarande Riksdag inkomma med de uti punkterna b) och c) af ofvannämnda beslut omförmälda ritningar och förslag, äfvensom meddela de utredningar, rörande Kongl. Hofstallets förflyttning och kostnaden därför samt rörande öfriga med ärendet gemenskap egande frågor, som dittills kunnat åstadkommas.

Med anledning af det sålunda lemnade uppdraget hafva ofvanbemälda Fullmäktige uti en den 21 sistlidne April till Stats-Utskottet ankommen skrifvelse anmält, att sedan de, genom utsedde deputerade, låtit utarbete program jemte dithörande designation, för att tjena till ledning vid upprättande af ritningar och kostnadsförslag, hade Fullmäktige den 3 Juli 1873, medelst kungörelse, som flera gånger införts i sex svenska tidningar samt en norsk och en dansk tidning, utfärdat inbjudning till allmän täflan, omfattande ritningar och kostnadsberäkning till uppförande å Helgeandsholmen af antingen *en* byggnad för Riksdagen, Riksbanken och Riksgälds-kontoret sammanförda, men dock så i pla-

nen förlagda, att Riksbanken för sig utgjorde ett särskildt helt, eller *två* byggnader, den ena för Riksdagen och den andra för Riksbanken, allt efter sammansatta Stats- och Banko-Utskottets utlåtanden vid 1872 års riksdag N:o 1 och vid 1873 års riksdag N:o 3, jemte i enlighet dermed fattade Riksdagens beslut, i hvilken inbjudning jemväl meddelades, att granskningen och prisbedömandet komme att verkställas af en utaf Fullmäktige utsedd nämnd; att till utdelande af högst tre pris för sådana förslag, som af nämnden pröfvades deraf förtjenta, vore anvisadt ett belopp af 8,000 R:dr, dock att högre pris än 4,000 eller lägre än 1,500 R:dr icke komme att utdelas; varande nämnden förbehållet att bestämma prisens belopp inom nyssnämnda gränser; samt att täflingsförslag, för hvilket pris blifvit meddeladt, blefve utslutande Riksdagens egendom, hvarmed Riksdagen skulle ega att efter behag förfara.

Inom den utsatta tiden, den 20 sistlidne Januari, hade till Fullmäktige inlemnats två särskilda förslag och ritningar, hvilka ritningar och förslag Fullmäktige nu till Stats-Utskottet öfverlemnats.

Den nämnd, som af Fullmäktige utsetts för deras granskning och bedömande, och som utgjorts af ledamöterna af Första Kammaren, Herrar Justitierådet G. Lagerstråle, Friherre J. Stjernblad och t. f. Landshöfdingen F. W. Leijonanker, ledamöterna af Andra Kammaren Herrar Godsegaren E. Key, Telegrafkommissarien A. Gumælius och f. d. Talmannen Nils Larson i Tullus samt Arkitekterna, Herrar Intendenten F. Scholander, Majoren A. W. Edelsvärd och A. Kumlien, hade uti bifogadt den 4 sistlidne Mars afgifvet betänkande icke funnit tillrädligt, att någotdera af de ingifna förslagen läggas till grund för den afsedda byggnadens uppförande å Helgeandsholmen, men, då desamma i flera delar kunde utgöra ett godt underlag och förarbete till ett nytt fristående förslag i ämnet, tilldelat en hvar af de täflande ett pris af 2,500 R:dr.

Sedan de ingifna förseglade namnsedlarne derefter blifvit öppnade, hade befunnits, att det ena förelaget vore författadt af Arkitekten Helgo Zettervall och det andra af Arkitekten Fredrik Olaus Lindström; och hade de af nämnden bestämda pris till bemålde arkitekter utbetalts, till följd hvaraf de utaf dem uppgjorda ritningar och förslag nu äro Riksdagens egendom.

På sätt af förslagen närmare inhemtas, uppgår den beräknade kostnaden för utförande af Arkitekten Zettervalls förslag till 3,500,000 R:dr för en gemensam byggnad för Riksdagen, Riksbanken och Riksgäldskontoret, derå dock en besparing af 560,000 R:dr kunde möjliggöras genom någon förändring i byggnadsmaterialet; 3,160,000 R:dr för en särskild

byggnad för Riksdagen och Riksgälds-kontoret; varande dock äfven å denna byggnadskostnad en motsvarande besparing möjlig; samt 800,000 R:dr för en särskild byggnad för Riksbanken.

Enligt Arkitekten Lindströms förslag skulle kostnaden för en gemensam byggnad för Riksdagen, Riksbanken och Riksgälds-kontoret uppgå till 1,470,921 R:dr 4 öre, samt kostnaden för en särskild byggnad för Riksbanken till 564,924 R:dr 31 öre; hvaremot Lindström tillkännagifvit, att han ej medhunnit utarbета ett särskildt förslag och kostnadsberäkning till uppförande af byggnad endast för Riksdagen.

Beträffande öfriga utredningar, som Fullmäktige fått sig uppdraget tillvägagärninga, så hade, i fråga om Kongl. Hofstallets förflyttning från Helgeandsholmen, Fullmäktige i skrifvelse till Kongl. Öfverintendents-embetet den 18 sistlidne December anhållit om upplysning, dels angående det skick, hvori nämnda fråga för närvarande sig befunne, dels ock om de för berörda förflyttning beräknade kostnader, samt slutligen i hvad mån anledning vore för handen att, oberoende af frågan om Helgeandsholmens användande för andra ändamål än hittills, hofstallets förflyttning till annan plats kunde komma att ega rum. Till svar härå hade Kongl. Öfverintendents-embetet, i skrifvelse den 13 Januari innevarande år, hufvudsakligen meddelat, att, sedan Kongl. Maj:t den 31 Oktober 1873 åt embetet uppdragit att, efter samråd med chefen för Kongl. Hofstallet, uppgöra ritning och kostnadsförslag till nytt hofstall å en föreslagen tomt å Ladugår'slandet, embetet gått i författning om uppgörande af eskisser till ifrågasvarande stallbyggnader, men att, beträffande kostnaden för hofstallets sålunda ifrågaställda förflyttning, embetet ej vore i tillfälle lemna någon upplysning förr än, med tillämpning af någon bland berörda eskisser, fullständiga ritnings- och kostnadsförslag öfver byggnaderna hunnit framdeles upprättas. Vidkommande frågan, huruvida anledning vore för handen att, oberoende af Helgeandsholmens användande för andra ändamål än hittills, hofstallets förflyttning till annan plats kunde komma att ega rum, hade Öfverintendents-embetet ej annan upplysning att meddela, än att, enligt Riksmarskalks-embetets underdåniga memorial till Kongl. Maj:t den 24 November 1868, i fråga om då väckt förslag rörande Kongl. Hofstallets förflyttning till annan plats än den nuvarande, sistbemälda embete åberopat såsom skäl till en dylik förflyttning, dels hufvudstadens förskönande genom Helgeandsholmens ordnande, dels ock olägenheten »att »en större del af kajmuren vid södra sidan af stalltomten, af fruktan för »hastig instörtning, måst till nära vattenytan nedrifvas» och att »af samma »orsak den sydligare delen af sjelfva stallbyggnaden nedtagits.» Riksmarskalks-embetet

skalksambetet förmodade äfven, det anledning finnes, att »strömvattnet på flera ställen inom hela holmen framrinner och bildar underjordiska rännilar», hvadan Riksmarskalks-embetet följaktligen ansåg »en skyndsammare åtgärd med Kongl. Hofstallets förflyttning och ombyggnad vara af kloket och behof i lika hög grad påkallad.»

Hvad derefter beträffade frågan *om och i hvad mån Stockholms stadsfullmäktige kunde vara hugade och skyldige att deltaga i de med Helgeandsholmens ordnande förenade kostnader*, hade stadsfullmäktige, genom beslut, som vunnit laga kraft, förklarat, att Stockholms stad icke vill undandraga sig att, i hvad på staden ankommer, medverka dertill, att Helgeandsholmen blefve på ett med hänsyn till holmens läge ändamålsenligt och pryddligt sätt ordnad, men att, i frågans nuvarande skick, innan det kommit till stadsfullmäktiges kunskap, på hvilket sätt holmen skulle ordnas, i hvilken mån den komme att upptagas af byggnader för statens räkning, dessa byggnaders läge m. m., staden icke kunde göra några andra närmare utfästelser, än att ikläda sig förbindelse att i sammanhang med holmens ordnande och sedan de vid dess nordvestra, i strömmen nedskjutande hörn befintliga byggnader blifvit genom statens försorg borttagna, låta afskära detta hörn så, att holmens strand derstädes komme vinkelrätt mot Norrbro, samt i den nya linien uppföra en stenkaj, under förbehåll att denna kaj blefve stadens egendom, äfvensom att, derest holmen blefve på ett tillfredsställande sätt ordnad med öppna, för allmänheten tillgängliga platser, bekosta dessa platsers beläggning med tjenligt ämne och lysbällningen derstädes.

För handläggning af detta ärende, har Stats-Utskottet begärt sammanträde med Banko-Utskottet, och har, sedan deputerade från begge Utskotten blifvit i enlighet med 47 § Riksdags-ordningen utsedde, det sålunda sammansatta Utskottet tagit denna fråga under öfvervägande och får nu derom afgifva sitt yttrande.

Då de uppgjorda ritningarne och förslagen af den för deras granskning och bedömande utsedda nämnd väl ansetts »i flera delar kunna utgöra ett godt underlag och förarbete till ett nytt fristående förslag i »ämnet», men icke kunna läggas till grund för de deri afsedda byggnadernas uppförande, och då fullständiga utredningar ännu icke erhållits dels i fråga om Kongl. Hofstallets förflyttning till annan lämplig plats och utrönande af kostnaden för en sådan förflyttning jemte hvad dermed står i gemenskap, dels angående Stockholms stads deltagande i kostnaderna för Helgeandsholmens ordnande, samt dels om lämpligaste sättet att använda eller föryttra nuvarande riksdagshus och öfriga byggnader,

som, i händelse de väckta förslagen komma till utförande, icke för sitt nuvarande ändamål behöfvas, har Sammansatta Utskottet funnit sig böra hemställa, det Riksdagen måtte besluta,

att Fullmäktige i Riksgälds-kontoret skola, gemensamt med Fullmäktige i Riksbanken, vidtaga de åtgärder, som de må finna tjenligast, dels för anskaffande af fullständiga ritningar och kostnadsförslag till Helgeandsholmens ordnande och bebyggande antingen i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det utaf Fullmäktige redan uppgjorda program eller annorledes, dels för åstadkommande af de utredningar i afseende på öfriga med ärendet gemenskap egande frågor, som redan blifvit till Fullmäktiges handläggning öfverlemnade.

Stockholm den 7 Maj 1874.

På Sammansatta Utskottets vägnar:

FREDRIK ALEXANDER FUNCK.